

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет гуманітарно-педагогічний
19 червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**
Психологія спілкування та конфліктологія

Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність С 4 «Практична соціальна психологія»

Освітня програма «Практична соціальна психологія» (ОС бакалавр)

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробники: старший викладач кафедри психології, кандидат психологічних наук Алла ШЕВЕНКО

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

«Психологія спілкування та конфліктологія» — це комплексна навчальна дисципліна, яка досліджує психологічні механізми міжособистісної взаємодії. Курс навчає ефективно будувати комунікацію, розпізнавати емоції співрозмовника, а також конструктивно управляти суперечностями, запобігати кризам і розв'язувати їх мирним шляхом.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>С 4 Практична соціальна психологія</i>	
Освітня програма	<i>«Практична соціальна психологія»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>обов'язкова</i>	
Загальна кількість годин	<i>150</i>	
Кількість кредитів ECTS	<i>5</i>	
Кількість змістових модулів	<i>2</i>	
Курсовий проєкт / робота (за наявності)	<i>курсова робота</i>	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	<i>2</i>	<i>2</i>
Семестр	<i>4</i>	<i>4</i>
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>8 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>60 год.</i>	<i>6 год.</i>
Лабораторні заняття	<i>не передбачено</i>	<i>не передбачено</i>
Самостійна робота	<i>60 год.</i>	<i>13 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>6 год.</i>	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: формування у студентів комунікативної компетентності, цілісного розуміння природи спілкування, набуття практичних навичок управління конфліктними ситуаціями та їх профілактика.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «психології спілкування та конфліктології»

Історія психології
Загальна психологія
Вікова психологія
Педагогічна психологія
Соціальна психологія
Експериментальна психологія та основи науково-психологічних досліджень
Психодіагностика
Математичні методи в психології

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов;

загальні компетентності (ЗК):

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
 - знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності психолога в різних сферах практики. (ЗК 2);
 - навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 3);
 - здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями у тому числі в полікультурному просторі (ЗК 4);
 - здатність бути критичним і самокритичним, критично сприймати інформацію, оцінювати хід та результати власної професійної діяльності (ЗК 5);
 - здатність приймати обґрунтовані рішення у ситуаціях власної професійної діяльності (ЗК 6);
 - здатність генерувати нові ідеї (креативність) у професійній сфері (ЗК 7);
 - навички міжособистісної взаємодії як у повсякденному, так і професійному житті (ЗК 8);
 - здатність працювати в команді, уміння організувати роботу команди (ЗК 9);
 - здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК 11);
 - здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності (ЗК 12).
- спеціальні (фахові) компетентності (СК):*
- здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (СК 1);
 - здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ (СК 2);

- здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків на різних вікових етапах її розвитку, а також різних груп (у тому числі в контексті організації заходів раннього втручання) (СК 3);
- здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, у тому числі іншомовних (СК 4);
- здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (СК 5);
- здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження (СК 6);
- здатність аналізувати та систематизувати отримані в ході психодіагностичних та експериментальних досліджень результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (СК 7);
- здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту (СК 9);
- здатність дотримуватися норм професійної етики (СК 10);
- здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (СК 11).

Програмні результати навчання (ПРН):

- аналізувати та пояснювати психічні явища в нормі та патології, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання (ПРН 1);
- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ, можливості їх коригування у контексті професійних завдань (ПРН 2);
- здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. іноземних та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань (ПРН 3);
- обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел (як україномовних, так і іншомовних) (ПРН 4);
- обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги (ПРН 5);
- формулювати мету, завдання дослідження, обирати його об'єкт і предмет, складати програму дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження (ПРН 6);
- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки (ПРН 7);
- презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців як рідною мовою, так і іноземною (ПРН 8);
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника (ПРН 10);

- складати та реалізовувати план діагностичного, корекційного, реабілітаційного, консультативного та психотерапевтичного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (у т.ч. у роботі з особами, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни) (ПРН 11);
- складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника (ПРН 12);
- взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності (ПРН 13);
- ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості (ПРН 14);
- відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (ПРН 15);
- знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога (ПРН 16);
- вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії (ПРН 18).

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижн і	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі					
			л	п	ла б	ін д	с.р.		л	п	ла б	ін д	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Психологія спілкування														
Тема 1. Теоретико-методологічні передумови дослідження спілкування.	1	10	2	4			4	10	2					8
Тема 2. Спілкування та індивідуальні якості особистості.	2	10	2	4			4	10	2					8
Тема 3. Особливості вербального та невербального спілкування.	3	10	2	4			4	10						10
Тема 4. Успішне спілкування. Ефективні техніки слухання.	4	10	2	4			4	10						10
Тема 5. Причини виникнення труднощів у спілкуванні. Психологічні	5	10	2	4			4	10						10

механізми здійснення вплив.													
Тема 6. Особливості спілкування в групах і колективах.	6	10	2	4			4	10					10
Тема 7. Лідерство і керівництво.	7	10	2	4			4	10					10
Разом за модулем 1		70	1 4	2 8			2 8	70	4				66
Змістовий модуль 2. Конфліктологія													
Тема 8. Спілкування як основа професійної діяльності у сфері «людина-людина».	8	10	2	4			4	10	2				8
Тема 9. Конфлікт як складне соціальне явище.	9	10	2	4			4	10					10
Тема 10. Конфлікти і особистість.	10	10	2	4			4	10	1				9
Тема 11. Внутрішньоособистісний конфлікт: особливості види.	11	10	2	4			4	10	1				9
Тема 12. Адиктивна і суїцидальна поведінка при внутрішньоособистісному у конфлікті.	12	10	2	4			4	10					10
Тема 13. Процес управління конфліктами. Вирішення конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії.	13	10	2	4			4	10					10
Тема 14. Профілактика конфліктів. Посередництво/медіація в конфліктах.	14	10	2	4			4	10					10
Тема 15. Асертивна поведінка особистості як профілактика поширення конфліктів.	15	10	2	4			4	10					10
Разом за модулем 2		80	1 6	3 2			3 2	80	4				76
Усього годин		150	3 0	6 0			6 0	150	8				14 2

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні передумови дослідження спілкування	2
2	Спілкування та індивідуальні якості особистості	2
3	Особливості вербального та невербального спілкування	2
4	Успішне спілкування. Ефективні техніки слухання	2
5	Причини виникнення труднощів у спілкуванні. Психологічні механізми здійснення вплив	2
6	Особливості спілкування в групах і колективах.	2
7	Лідерство і керівництво	2
8	Спілкування як основа професійної діяльності у сфері «людина-людина»	2
9	Конфлікт як складне соціальне явище	2
10	Конфлікти і особистість	2
11	Внутрішньоособистісний конфлікт: особливості види	2
12	Адиктивна і суїцидальна поведінка при внутрішньоособистісному конфлікті	2
13	Процес управління конфліктами. Вирішення конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії	2
14	Профілактика конфліктів. Посередництво/медіація в конфліктах	2
15	Асертивна поведінка особистості як профілактика поширення конфліктів	2
Усього		30

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1-2	Структура, зміст та форми спілкування. Спілкування як взаємодія. Спілкування як обмін інформацією	4
3-4	Спілкування та індивідуальні якості особистості	4
5-6	Особливості вербального та невербального спілкування	4
7-8	Успішне спілкування. Ефективні техніки слухання	4
9-10	Причини виникнення труднощів у спілкуванні. Психологічні механізми здійснення вплив	4
11-12	Особливості спілкування в групах і колективах	4
13-14	Лідерство та керівництво: співвідношення, стилі управління та ефекти впливу	4
15-16	Спілкування як ключовий інструмент та основа професійної діяльності у сфері «людина-людина»	4

17-18	Види конфліктів. Способи розвитку конфліктів	4
19-20	Психологічні типи особистості в конфлікті: стратегії поведінки та деструктивні патерни	4
21-22	Внутрішньоособистісний конфлікт: сутність, причини виникнення та шляхи подолання	4
23-24	Превенція деструктивних форм поведінки (адиктивної та суїцидальної) в умовах внутрішньоособистісного конфлікту	4
25-26	Вирішення конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії	4
27-28	Медіація як ефективний інструмент вирішення конфліктів	4
29-30	Асертивна поведінка особистості як дієвий інструмент профілактики конфліктів та ескалації міжособистісних суперечностей	4
Усього		60

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Значення спілкування у взаємодії між людьми.	4
2	Вплив на спілкування індивідуальних особливостей особистості.	4
3	Прояви вербального та невербального спілкування у професійній діяльності.	4
4	Правила успішного спілкування. Використання техніки Я-повідомлення.	4
5	Бар'єри у спілкуванні: профілактика та подолання	4
6	Спілкування в малих групах.	4
7	Формальне та неформальне лідерство	4
8	Роль спілкування у професіях сфери «людина-людина»	4
9	Сучасні конфліктогени: розпізнавання, нейтралізація	4
10	Управління емоційними тригерами в комунікації	4
11	Розпізнавання прихованих ознак внутрішньоособистісних конфліктів	4
12	Виявлення адиктивної і суїцидальної поведінки при внутрішньоособистісному конфлікті	4
13	Діагностика поведінки особистості у конфліктних ситуаціях	4
14	Роль медіатора у розв'язанні конфліктних ситуацій	4
15	Навики асертивної поведінки як сучасний тренд екологічної взаємодії між людьми	4
Усього		60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- самооцінювання.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Психологія спілкування		
Практичне 1. Структура, зміст та форми спілкування. Спілкування як взаємодія. Спілкування як обмін інформацією	ПРН 1,2,3,4,6,8,10,13.14,15,16 Розуміти наукові підходи до інтерпретації спілкування; сутність поняття «спілкування»; його значення в розвитку особистості. Уміти аналізувати та пояснювати цілі, функції, рівні спілкування людини.	4/4
Практичне 2. Спілкування та індивідуальні якості особистості	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти обґрунтовувати значення спілкування для психічного розвитку особистості, покликаючись на дослідження провідних психологів	4/4
Практичне 3. Особливості вербального та невербального спілкування	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти налагоджувати та підтримувати контакт за допомогою вербальних повідомлень, уміти аналізувати вербальні повідомлення за допомогою зворотного зв'язку	4/4
Практичне 4. Успішне спілкування. Ефективні техніки слухання	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти застосовувати уточнювальні питання, парафраз, резюмування в міжособистісній комунікацій; уміти здійснювати самодіагностику рівня емпатійності, розвивати у разі потреби емпатійність	4/4
Практичне 5. Причини виникнення труднощів у	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти визначати форми (види) впливу на партнера у спілкуванні, обґрунтовувати їх ефективність,	4/4

спілкуванні. Психологічні механізми здійснення вплив	уміти застосовувати на практиці різні види впливу на партнера у спілкуванні	
Практичне 6. Особливості спілкування в групах і колективах	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти визначати сутність понять «група», «колектив», знати основні відмінності, орієнтуватися в особливостях спілкування в групах і колективах, знати та використовувати правила ділового спілкування.	4/4
Практичне 7. Лідерство та керівництво: співвідношення, стилі управління та ефекти впливу	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти визначати сутність понять «лідер», «керівник», знати основні відмінності, орієнтуватися у стилях управління, вирізняти ефекти психологічного впливу, вміти застосовувати їх на практиці	4/4
Самостійна 1.		29
Модульна контрольна робота 1.	Уміти демонструвати опановані знання та вміння у процесі їх діагностики	15
Разом за модулем 1		100
Модуль 2. Конфліктологія		
Практичне 8. Спілкування як ключовий інструмент та основа професійної діяльності у сфері «людина-людина»	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Розуміти сутність професійної діяльності у сфері «людина-людина» та роль спілкування у професіях у сфері допоміжної діяльності (послуги супроводу, обслуговування, корекційної роботи, підтримки тощо)	4/4
Практичне 9. Види конфліктів. Способи розвитку конфліктів	Уміти вирізняти види конфліктів, знати способи розвитку конфліктів, уміти передбачати конфліктні ситуації.	4/4
Практичне 10. Психологічні типи особистості в конфлікті: стратегії поведінки та деструктивні патерни	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти виявляти деструктивні патерни поведінки в конфлікті	4/4
Практичне 11. Внутрішньоособистісний конфлікт: сутність, причини виникнення та шляхи подолання	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Розуміти сутність поняття «внутрішньоособистісний конфлікт», уміти виявляти ознаки наявності внутрішньоособистісного конфлікту, уміти аналізувати причини його виникнення та уміти знаходити способи його вирішення	4/4
Практичне 12. Превенція деструктивних форм поведінки (адиктивної та суїцидальної) в умовах внутрішньоособистісного конфлікту	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Розуміти сутність понять «адиктивна поведінка», «суїцидальна поведінка», уміти здійснювати превентивні заходи щодо попередження адиктивної особистості, яка переживає внутрішньоособистісний конфлікт, уміти застосовувати метод ненасильницької комунікації.	4/4
Практичне 13. Вирішення конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміння діагностувати п'ять основних стратегій вирішення конфліктних ситуацій.	4/4

Практичне 14. Медіація як ефективний інструмент вирішення конфліктів	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13,14,15,16,18. Розуміти сутність понять «медіація», «медіатор», здатність застосовувати ключові принципи медіації (добровільність, конфіденційність, нейтральність) на практиці.	4/4
Практичне 15. Асертивна поведінка особистості як дієвий інструмент профілактики конфліктів та ескалації міжособистісних суперечностей	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13,14,15,16,18. Розуміти сутність поняття «асертивна поведінка», уміти здійснювати самодіагностику рівня розвитку асертивності поведінки у спілкуванні, застосовувати комунікативний контроль у спілкуванні	4/4
Самостійна робота 2.		21
Модульна контрольна робота 2.	Уміти демонструвати опановані знання та вміння у процесі їх діагностики	15
Разом за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Разом за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	
Курсовий проєкт/робота (за наявності)		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові покликання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn;
- покликання на цифрові освітні ресурси;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- програма навчальної (виробничої) практики навчальної дисципліни (якщо її передбачено навчальним планом).

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Долінська Л.В., Матяш-Заяць Л.П. Психологія конфлікту : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2019. 304 с.
2. Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування: навчальний посібник. Х.: НФаУ, 2011. 132 с.
3. Кононець М.О. Психологія конфлікту: комплекс навчально-методичного забезпечення підготовки бакалаврів всіх спеціальностей./ Кононець М.О. Укл.: К., НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2017. 48 с.
4. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: Навчальний посібник. - К.: ВД «Професіонал», 2006. 416 с.
5. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навчально-методичний посібник / Т. Ф. Матвійчук. Львів , «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. 76 с.
6. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2024. 688 с.
7. Омельченко Л. М. Психологія спілкування. Навчальний посібник. Київ: Ліра-К, 2024. 216 с.
8. Савенкова Л.О. Психологія спілкування: навч. посіб. / [Л. О. Савенкова та ін.]; за заг. ред. Л.О. Савенкової; Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ КНЕУ, 2015. 309 с.
9. Філоненко М.М. Психологія спілкування: підручник для студентів вищих навчальних закладів К.: «Центр учбової літератури» 2008. 223с.
10. Фішер Р., Юрі У., Петтон Б. Перемовини без поразки. Гарвардський метод. Вид-во «Сварог», 2023 р. 248 с.

Допоміжні

1. Борг Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування / пер. з англ. Н. Лазаревич. Харків : Фабула, 2025. 304 с.
2. Волошенко М. О., Азаркіна О. В. Психологія професійного спілкування : навч. посіб. Херсон : Олді-плюс, 2021. 280 с.

3. Москаленко В. В. Психологія соціального впливу: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.
4. Основи психології та міжособове спілкування: навч. посіб. Л. В. Засекіна, Т. В. Пастрик. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 184 с.
5. Піз А., Піз Б. Мова рухів тіла. Розширене видання. Київ : КМ-БУКС. 2021. 416 с.
6. Чалдині Р. Психологія впливу. Харків : Клуб сімейного дозвілля. 2025. 400 с.
7. Щербан Т. Д. Психологія навчального спілкування: Монографія. Київ : Міленіум, 2004. 346 с.
8. DeVito J. A. *The Interpersonal Communication Book* [Electronic resource]. 17th ed. London: Pearson Education, 2026. 432 p. URL: <https://www.pearson.com/> (дата звернення: 06.06.2026).
9. Ekman, P. (2003). *Emotions revealed: Recognizing faces and feelings to improve communication and emotional life*. 320 p.
10. Myers D. G. (2002). *Social Psychology*. McGraw-Hill. 656 p.
11. Verderber R., Verderber K. (1999). *Communicate!* Wadsworth. 494 p.
12. Covey C., Manson D. (2019) *Communication Psychology*. Paperback. 253 p.
13. *Communication in the Real World: An Introduction to Communication Studies*. University of Minnesota Libraries Publishing through the eLearning Support Initiative (2013). <https://open.lib.umn.edu/communication/front-matter/publisher-information/> (дата звернення 06.06.2026)
14. Röhner, J., & Schütz, A. (2023). *Psychology of communication* (1st ed.). Springer Cham. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-60170-6> (дата звернення 06.06.2026).

Електронні ресурси:

1. Мультимедійне забезпечення лекцій.
2. Веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>